

ELUKESKKOND		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
1. Muhus on kaasaegne elamufond.		
	1.1. Uute eluruumide, sh üürieluruumide rajamine.	2019-2024
	1.2. Olemasolevates korterelamutes energiaauditi läbiviimine.	2019-2030
	1.3. Majaomanikele infopäevade korraldamine (toetusmeetmed, energiasääst jne).	2019-2030
2. Tagatud on kaasaegsed ja elanike vajadusi arvestavad transpordiühendused.		
	2.1. Koostöös Saaremaa Vallavalitsusega Muhu läbivate maakonnasiseste bussiliinide ja peatustevõrgustiku tagamine.	2019-2030
	2.2. Mandriga regulaarsete ühendusvõimaluste parendamine.	2019-2030
	2.3. Maakonnasiseste ja –väliste bussiliinide ühenduvuse parendamine.	2019-2030
3. Tehniline taristu toetab külade arengut.		
	3.1. Avalikus kasutuses kohalike teede võrgustiku korrastamine, sh Kesselaiul.	2019-2030
	3.2. Kohalike kruusateede hooldamine.	2019-2030
	3.3. Külavaheliste teelõikude viimine mustkatte alla.	2019-2030
	3.4. Koostöös Maanteeametiga Liiva-Suuremõisa-Piiri ja Rootsivere-Koguva tee mustkatte alla viimine.	2020-2022
	3.5. Koostöös Maanteeametiga Liiva-Hellamaa kergliiklustee projekteerimine ja rajamine.	2020-2025
	3.6. Koostöös Maanteeametiga Piiri-Väikese väina tammi kergliiklustee projekteerimine ja rajamine.	2020-2030
	3.7. Liiva küla kergliiklustee projekteerimine ja rajamine.	2025-2030
	3.8. Bussiootepaviljonide hooldamine ja rajamine.	2019-2030
	3.9. Parklate projekteerimine ja rajamine.	2020-2030
	3.10. Liiva, Piiri ja Hellamaa tänavavalgustuse arendamine.	2019-2030
	3.11. Liiva küla sadevete juhtimise süsteemi projekteerimine ja rajamine.	2020-2025
	3.12. Hajaasustuse programmi rakendamine perede elutingimuste parendamiseks.	2019-2030
	3.13. Eramajapidamiste heitvee kohapealse käitlemisvõimekuse parendamine.	2019-2023
	3.14. Kiire internetiühenduse kättesaadavuse suurendamine.	2019-2030

	3.15. Kvaliteetse mobiililevi kättesaadavuse suurendamine.	2019-2030
	3.16. Uue ühisveevärgi puurkaevu rajamine Liiva külas.	2020-2025
	3.17. Liiva katlamaja rekonstrueerimine.	2019-2023
	3.18. Külade hoonestatud aladel olemasolevate õhuliinide(-kaablite) asendamine maakaabliga.	2020-2030
4. Kesse- ja Viirelaiul on võimalik aastaringselt elada.		
	4.1. Lahenduste leidmine toimiva ühenduse väljatöötamiseks mandri ja Muhuga.	2019-2030
	4.2. Väikesadamate arendamine.	2019-2030
	4.3. Elektrivarustuskindluse parendamine.	2019-2030
	4.4. Jäätmekäitluse korraldamine.	2019-2030
HARIDUS JA NOORSOOTÖÖ		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
5. Lasteaias ja koolis on nüüdisaegne ja turvaline õpikeskkond.		
	5.1. Lasteaia kabinettide remontimine.	2020-2030
	5.2. Lasteaia- ja koolihoone energiatõhususe parendamine.	2019-2030
	5.3. Lasteaia internetiühenduse parendamine.	2019-2030
	5.4. Koolimaja tuleohutusnõuetega vastavusse viimine.	2019-2023
	5.5. Koolimaja tehnosüsteemide rekonstrueerimine.	2019-2030
	5.6. Spordihalli rekonstrueerimisprojekti koostamine ja rekonstrueerimine.	2020-2030
	5.7. Ujula projekteerimine ja rajamine.	2020-2030
	5.8. Staadioni projekteerimine ja väljaehitamine.	2020-2030
	5.9. Mänguväljaku rajamine Liiva parki.	2020-2030
	5.10. Lasteaia õueala ja mänguväljaku arendamine.	2019-2030
	5.11. Turvalisuse tagamine (hoonete videovalve jne).	2019-2030
	5.12. Kunstmurukattega miniväljaku rajamine spordihalli juurde.	2020-2030
6. Õppeasutustes kasutatakse kaasaegseid õpetamise meetodeid ja õppevahendeid.		
	6.1. Õppevahendite kaasajastamine.	2019-2030
	6.2. Õuesõppeklasside rajamine.	2019-2030
7. Noorte terviseteadlikkus on suurenenud.		
	7.1. Toitlustamisel tervisliku ja eelistatult kohaliku tooraine	2019-2030

	kasutamine.	
	7.2. Teematiliste loengute, ürituste jm korraldamine.	2019-2030
	7.3. Liikumisaktiivsuse suurendamine läbi erinevate projektide.	2019-2030
8. Haridusasutustes töötab kvalifikatsiooninõuetele vastav personal.		
	8.1. Enesetäiendamise toetamine.	2019-2030
	8.2. Personali motiveerimine.	2019-2030
	8.3. Praktikavõimaluste pakkumine.	2019-2030
	8.4. Riiklikes programmides osalemine.	2019-2030
9. Huvitegevus on mitmekesine ja kättesaadav kõigile noortele.		
	9.1. Huvitegevuse jätkuv toetamine valla eelarvest.	2019-2030
	9.2. Ringijuhude pädevuse/kvalifikatsiooni tõstmine.	2019-2030
	9.3. Noorte huvidega arvestamine huvitegevuse planeerimisel.	2019-2030
10. Loodud on erinevad võimalused osalemiseks elukestvas õppes.		
	10.1. Täiskasvanutele koolituste korraldamine.	2019-2030
	10.2. Täiskasvanute nõustamine koostöös Töötukassa jt organisatsioonidega.	2019-2030
	10.3. Täiskasvanud õppija motiveerimine.	2019-2030
	10.4. Eraalgatusliku stipendiumifondi loomine.	2020-2030
11. Rakendatakse kaasava õppe põhimõtteid.		
	11.1. Tugiteenuste tagamine.	2019-2030
	11.2. Andekate õpilaste toetamine ja motiveerimine.	2019-2030
	11.3. Tingimuste loomine kaasava õppe põhimõtete rakendamiseks.	2019-2030
12. Haridusvaldkonna erinevate osapoolte vahel toimub süsteemne koostöö.		
	12.1. Koostöö tegemine erinevate osapooltega.	2019-2030
	12.2. Infovahetuse parendamine lastevanematega.	2019-2030
	12.3. Lastevanematele koolituste korraldamine.	2019-2030
13. Noorsootöös tõstetakse järjepidevalt teenuste kvaliteeti läbi kaasaegsete lahenduste ja noorsootöötajate koolitamise.		
	13.1. Noortekeskuse internetiühenduse parendamine.	2019-2030
	13.2. Hea tehnilise taseme ja mitmekülgsete võimaluste hoidmine.	2019-2030
	13.3. Innovaatiliste meedialahenduste ja traditsiooniliste infokanalite kasutamine.	2019-2030

14. Noored on kaasatud otsustusprotsessidesse.		
	14.1. Noortevolikogu tegevuse arendamine.	2019-2030
	14.2. Noortefestivali korraldamine.	2019-2030
	14.3. Regulaarse tagasiside kogumine noortelt.	2019-2030
SOTSIAALNE KAITSE		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
15. Valla pakutavad sotsiaalteenused on ajakohased ja elanike vajadusi arvestavad.		
	15.1. Teenuste arendamine koos erasektoriga.	2019-2030
	15.2. Sotsiaaltranspordi arendamine.	2019-2030
	15.3. Eluasemeteenuse tagamine ja erinevate sihtgruppide vajadusi arvestatavad lahendused kombineeritud teenuste osutamisega.	2019-2030
	15.4. Puuetega inimeste eluasemete kohandamine.	2019-2030
16. Tehakse järjepidevat tööd riskirühmadega.		
	16.1. Teavitustöö korraldamine ja koostöö erinevate asutustega.	2019-2030
	16.2. Riskirühmade toimetuleku parendamine ennetavate tegevuste abil.	2019-2030
17. Muhus on toimiv perearstikeskus koos hambaraviga.		
	17.1. Perearstikeskuse I korruse rekonstrueerimine.	2020-2025
	17.2. Liikumiskustega inimeste teenustele ligipääsetavuse parandamine.	2019-2030
	17.3. Tervihoiu- ja sotsiaalteenuste integreerimine.	2019-2030
	17.4. Koostöös Perearstikeskusega taastusravi (füsioteraapia, psühholoogiline abi) kättesaadavuse parendamine.	2019-2030
18. Peresid toetatakse õppe- ja kasvatustegevustes.		
	18.1. Lastevanemate teadlikkuse tõstmine läbi koolituste.	2019-2030
	18.2. Perede toimetuleku toetamine.	2019-2030
	18.3. Tõenduspõhiste programmide ja koolituste läbiviimine.	2019-2030
	18.4. Koordineeritud võrgustikutöö tõhustamine valla lasteasutuste ja lastega töötavate isikute vahel.	2019-2030
	18.5. Tugiteenuste arendamine peredele ja lastele (logopeed, psühholoog, eripedagoog jne).	2019-2030
19. Valla elukeskkond on ohutu ja turvaline.		
	19.1. Vabatahtliku korrakaitse ja päästetegevuse toetamine.	2019-2030

	19.2. Nõuetekohaselt tähistatud tuletõrje veevõtukohtade võrgustiku arendamine.	2019-2030
	19.3. Sadamate ja supluskohtade varustamine päästevahendite ja juhistega.	2020-2030
	19.4 Sotsiaalkorterite väljaehitamine.	2020-2025
	19.5. Liiklusohutuse suurendamine koostöös Maanteeameti ja Politsei- ja Piirivalveametiga.	2019-2030
	19.6. Ennetus- ja teavitustöö korraldamine.	2019-2030
	19.7. Kriisikomisjoni töö korraldamine.	2019-2030
VABAAEG JA KÜLAELU		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
20. Muhu identiteediga seotud väärtused on au sees ja kasutatakse aktiivselt nii kultuurielus kui ettevõtluses.		
	20.1. Muhu rahvariiete aktiivse kasutuse propageerimine, koolituste korraldamine.	2020-2030
	20.2. Muhustriliste visuaalide kasutamine avalikus ruumis, omavalitsuse asutustes ja ettevõtluses.	2020-2030
	20.3. Muhu murraku varasemast aktiivsem kasutamine nii kõnes kui kirjas avalikel üritustel, reklaamides ja toodetel.	2020-2030
	20.4. Muhumurdeliste õppematerjalide koostamine ja kasutuselevõtt.	2025
	20.5. Käsitöö traditsioonide hoidmine ja edasiandmine.	2019-2030
	20.6. Uue, suurejoonelise käsitöösündmuse (käsitööfestival, käsitöölaad vms.) traditsiooni ellukutsumine.	2020
	20.7. Muhu identiteeti hoidvate organisatsioonide tegevuse ja koostöö toetamine.	2019-2030
21. Külakogukonnad ja seltsid on aktiivselt kaasatud valla arengutesse.		
	21.1. Infopäevade ja koolituste regulaarne korraldamine külavanematele.	2019-2030
	21.2. Vald toetab kogukondade ja seltside initsiatiivi ülevallaliste sündmuste korraldamisel.	2019-2030
	21.3. Muhu valla seltsitegevuse toetuste jagamise süsteemi arendamine.	2021
22. Kirikud on heas korras ja pühapaigad hooldatud.		
	22.1. Sobivate lahenduste ja rahastuse leidmine pühakodade renoveerimiseks ja looduslike pühapaikade hoolduseks.	2023
	22.2. Kalmistute hooldamine ja parendamine, infosüsteemi Haudi kasutuselevõtmine.	2019-2030
	22.3. Muhu maalinna hooldamine ning kasutusse võtmine kultuuri ja turismi eesmärkidel.	2019-2030
23. Muhu Muuseum kui Muhu mälukeskus toimib ja areneb.		
	23.1. Muuseumi jätkuv rahastamine läbi vallaelarve, kaasates ka riigilt ja muudest fondidest saadavaid toetusi.	2019-2030

	23.2. Muuseumi ja teiste valla asutuste vastastikku kasuliku koostöö tihendamine.	2019-2030
	23.3. Muuseumi hoidla hoiutingimuste parandamine.	2025-2027
	23.4. Muuseumi parkla ümberehituse projekteerimine.	2020
	23.5. Muuseumi parkla laiendus ja remont, parkla rajatiste kaasajastamine.	2020-2022
	23.6. Ekspositsioonihoonete regulaarne hooldamine ja remont.	2019-2030
	23.7. Muuseumile majandushoone rajamine.	2023-2030
	23.8. Muuseumi ekspositsioonipindade laiendamine Muhus.	2020-2030
	23.9. Kunstitalle küttelahenduse parendamine.	2020-2022
	23.10. Vald arendab ja hooldab avalikku ruumi ning külustusobjekte.	2019-2030
24. Muhus on mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks ja huvitegevuseks.		
	24.1. Spordihoone, külaplatside, spordiplatside, matkaradade, supluskohtade ja teiste puhkealade hooldamine.	2019-2030
	24.2. Uute matkaradade ja puhkealade rajamine.	2019-2030
	24.3. Hellamaa Külakeskuse projekteerimine ja rekonstrueerimine.	2019-2024
	24.4. Kultuurimaja kavandamine.	2025-2030
	24.5. Spordihalli juurdeehituse rajamine.	2020-2030
	24.6. Muhu linnuse külustuskeskuse rajamine.	2025-2030
	24.7. Raamatukogude kaasajastamine.	2019-2030
25. Muhu kuvand on hästi tuntud Eestis ja ka välismaal.		
	25.1. Populaarsete festivalide ja võistluste toetamine.	2019-2030
	25.2. Uute kultuurfestivalide ja spordivõistluste algatamine.	2020-2030
PLANEERIMINE JA KESKKOND		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
26. Üld- ja detailplaneeringud toetavad valla arengut.		
	26.1. Valla arengut toetava üldplaneeringu kehtestamine.	2019-2020
	26.2. Vallale kuuluvate puhkealade detailplaneeringute koostamine.	2020-2025
	26.3. Vallale kuuluvate elamu- ja arendusalade detailplaneeringute koostamine.	2019-2030
	26.4. Kehtivate detailplaneeringute regulaarne ülevaatamine tagamaks nende vastavuse valla strateegilistele arengudokumentidele.	2019-2030

27. Maakasutuses ja ehitustegevusel lähtutakse ala terviklikkusest. Uued hooned sobituvad ümbruskonda ja harmoneeruvad olemasoleva asustusega.		
	27.1. Valdkonna ekspertide kaasamine parima lahenduse saavutamiseks.	2019-2030
	27.2. Ehitusõiguse andmisel arvestatakse vajadusega tagada kõrge väärtusega põllumajandusmaade säilimine põllumajanduslikuks kasutamiseks.	2019-2030
28. Väärtuslike pärandkultuurimaastike säilimine on tagatud.		
	28.1. Poollooduslike koosluste taastamine ja järjepidev hooldamine.	2019-2030
	28.2. Ajalooliste külatänavate kaardistamine, korrastamine ja võimalusel kasutusele võtmine.	2019-2030
	28.3. Koostöö maaomanikega pärandkultuuriobjektide säilitamiseks ja tutvustamiseks.	2019-2030
29. Väikesadamad ja lautrikohad on aktiivses kasutuses.		
	29.1. Sadamate mitmekülgse arendamise soodustamine läbi valla strateegiliste dokumentide.	2019-2030
	29.2. Veesõidukite veeskamise võimaluste parendamine merepääste efektiivsemaks toimimiseks.	2020-2030
	29.3. Reostustõrje võimekuse parendamine.	2020-2030
	29.4. Koostöös maaomanikega juurdepääsu tagamine avalikus kasutuses olevatele lautrikohtadele.	2019-2030
30. Metsade majandamine toimub vastutustundlikult ja keskkonnasäästlikult.		
	30.1. Metsaomanike teadlikkuse tõstmine.	2019-2030
	30.2. Metsade majandamisega seonduvate heakorraküsimuste reguleerimine Muhu valla heakorra- ja kaevetööde eeskirjas.	2020
31. Tagatud on rohe- ja sinivõrgustiku sidusus.		
	31.1. Rohevõrgustiku sidususe tagamine läbi valla strateegilistes dokumentides sätestatud tingimuste.	2019-2030
	31.2. Kallasrajal vaba liikumise tagamine.	2019-2030
	31.3. Koelmualade soodsa seisundi taastamine ja säilitamine.	2019-2030
32. Kohaliku kaitse all olevad loodusobjektid on heas seisukorras.		
	32.1. Kaitsekorralduskavade koostamine.	2021-2030
	32.2. Loodusobjektide hooldamine.	2019-2030
33. Väikese väina keskkonnaseisund on paranenud.		
	33.1. Väikese väina keskkonnaseisundit parandavate tegevuste toetamine.	2019-2030
34. Maavarade kaevandamine ja kasutamine toimub vastutustundlikult ja keskkonnasäästlikult.		
	34.1. Kaevandamine Koguva dolokivikarjääris loa tingimusi järgides.	2019-2030

	34.2. Seire teostamine kinnitatud seirekava kohaselt (veeproovid jne).	2019-2030
	34.3. Ammendatud karjäärialade korrastamine.	2019-2030
35. Taastuenergia osakaal lõpptarbimises suureneb.		
	35.1. Üksikmajapidamistes ja ettevõtluses taastuenergialahenduste kasutamise populariseerimine.	2019-2030
	35.2. Valla objektidel taastuenergialahenduste kasutamine.	2019-2030
36. Maaparandussüsteemid on toimivad ja hooldatud.		
	36.1. Maaomanike teadlikkuse tõstmine.	2019-2030
37. Muhu looduskeskkond on uuritud ja kaitstud.		
	37.1. Uuringute koostamine põhjavee varu hindamiseks.	2025-2030
	37.2. Mitmesuguste looduskaitsete töde teostamine elukeskkonna säilitamiseks ja parendamiseks.	2019-2030
	37.3. Hoolduskavade koostamine haljastuse seisukorra hindamiseks.	2020-2030
ETTEVÕTLUSKESKKOND		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
38. Eetiline ettevõtja on kogukonnas au sees ja omavalitsuse poolt tunnustatud.		
	38.1. Ettevõtjate tunnustamine valla tasandil.	2019-2030
	38.2. Ettevõtjate esitamine tunnustamiseks maakondlikul ja riiklikul tasandil.	2019-2030
39. Ettevõtlikkus ja seonduv õpe on soodustatud kõigile kogukonna liikmetele sõltumata vanusest.		
	39.1. Koolituste korraldamine (uute ärimudelite rakendamine, teenuste disain jne).	2019-2030
	39.2. Noorte ettevõtlusoskuste arendamine.	2019-2030
40. Tehniline taristu toetab ettevõtluse arengut.		
	40.1. Avalike teede mustkatte alla viimine.	2019-2030
	40.2. Avalike parklate laiendamine ja/või rajamine.	2019-2030
	40.3. Kiire internetiühenduse väljaehitamisele kaasa aitamine.	2019-2030
	40.4. Ettevõtlusaladele tugitaristu rajamine.	2019-2030
	40.5. Liiva reoveepuhasti rekonstrueerimine.	2019-2023
41. Uudsed töö- ja ettevõtlusvormid on oodatud ning soodustatud.		
	41.1. Ettevõtluseks sobivate rendipindade rajamine.	2019-2030
	41.2. Innovaatiliste lahenduste tutvustamine ja rakendamine.	2019-2030

	41.3. Infotehnoloogia laialdasem kasutamine ettevõtluses.	2019-2030
42. Saare omanäolise looduskeskkonnaga arvestav tootmine ja põllumajandus on arenev ja soodustatud.		
	42.1. Kohalikust toorainest toodete valiku laiendamine.	2019-2030
	42.2. Keskkonnasäästliku majandustegevuse korraldamine.	2019-2030
43. Vallaelanikele ja külalistele pakutavad teenused on mitmekesised.		
	43.1. Aastaringset pakutavate teenuste valiku laiendamine.	2019-2030
	43.2. Teenuste kvaliteedi parendamine.	2019-2030
	43.3. Piirkondlike turismitoodete arendamine.	2019-2030
	43.4. Aktiivse puhkuse võimaluste laiendamine.	2019-2030
	43.5. Turismiinfo kättesaadavuse parendamine.	2019-2030
44. Ettevõtlusalad on atraktiivsed ja aktiivselt turundatud.		
	44.1. Ettevõtlusaladele tehnilise taristu rajamise toetamine.	2019-2030
	44.2. Vallale kuuluvate ettevõtluseks sobivate hoonete ja kinnistute hoonestusõiguse- ja/või rendikonkursside korraldamine.	2019-2030
	44.3. Ettevõtlusalade info koondamine ja jagamine.	2019-2030
45. Ettevõtjatele vajalik info on kättesaadav.		
	45.1. Koostöös erinevate organisatsioonidega nõustamiste korraldamine Muhus.	2019-2030
	45.2. Infopäevade korraldamine.	2019-2030
VALLAJUHTIMINE		
Eesmärk	Tegevused	Elluviimise aeg
46. Haldussuutlikkust hoitakse kõrgel tasemel läbi kvalifitseeritud spetsialistide ning koostöös teiste omavalitsuste ja organisatsioonidega.		
	46.1. Valdkondlike arengukavade ajakohastamine ja/või koostamine.	2019-2030
	46.2. Valla poolt pakutavate teenuste arendamine ja kvaliteedi tõstmine.	2019-2030
	46.3. Personali koolitamine ja motiveerimine (sh konkurentsivõimeline töötasu).	2019-2030
	46.4. Koostöö teiste omavalitsuste ja organisatsioonidega teenuste pakkumisel ja korraldamisel.	2019-2030
47. Tagatud on ühtne ja kaasaegne töökeskkond.		
	47.1. Vallale sobivate bürooruumide üürimine või rajamine.	2019-2025
	47.2. Tööohutuse ja tervishoiu edendamine.	2019-2030
48. Avalikkus on hästi informeeritud valla tegevustest ja asutuste tööst.		

	48.1. Valla uue kodulehe koostamine (sh. vöörkeelsed versioonid).	2019-2020
	48.2. Valla hallatavate asutuste kodulehtede ajakohastamine.	2019-2030
	48.3. Valla tegevuste kajastamine ajalehes Muhulane.	2019-2030
	48.4. Külavanemate ja avalikkuse kaasamine valla arengu kavandamisse.	2019-2030
49. Infoturbe nõuded on täidetud.		
	49.1. Andmesidevõrkude ajakohastamine.	2019-2030
	49.2. Infoturbe efektiivne rakendamine.	2019-2030
	49.3. Andmekaitse alase tegevuse parendamine.	2019-2030
50. Vallavara majandatakse heaperemehelikult.		
	50.1. Vallale kuuluvate hoonete energiatõhususe parendamine.	2019-2030
	50.2. Kasutusest väljas hoonetele uue omaniku või kasutusotstarbe leidmine.	2019-2030
	50.3. Lagunenud hoonete lammutamine.	2019-2020
	50.4. Uute elamispindade rajamine.	2019-2030